

Hattfjelldal kommune

Planprogram for
Kommuneplan samfunnsdel for
Hattfjelldal kommune
2018 -2030

1. Innledning

Eksisterende kommuneplan for 2006 – 2018 ble vedtatt av kommunestyret 29.11.06 og har ikke vært rullert i ettertid. I planstrategien 2017 - 2019 for Hattfjelldal kommune, vedtok kommunestyret våren 2017, en full revisjon av kommuneplanens samfunnsdel for Hattfjelldal.

Formålet med kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanen samfunnsdel for Hattfjelldal 2018-2030 skal være et aktivt politisk/administrativt ledelsesverktøy for utvikling av Hattfjelldal kommune. I kommuneplanens samfunnsdel skal det med utgangspunkt i kommunens utfordringer og muligheter defineres politikkområder/satsingsområder, mål og strategier for utvikling av kommunesamfunnet som helhet og for kommunen som organisasjon. Kommuneplanen samfunnsdel skal under politisk ledelse, utvikles i en samspillsprosess mellom kommunens politisk/administrative ledelse, sentrale aktører i kommunesamfunnet/kommunens omgivelser og kommunen som organisasjon med vekt på å trekke på hverandre i arbeidet med å videreutvikle kommunesamfunnet. Utvikling av kommuneplan med tilhørende planer som et aktivt politisk/administrativt ledelsesverktøy krever også utvikling av kommunens plansystem, plankompetanse og plankultur.

Oppfølging av mål og strategier gjøres gjennom kommuneplanens handlingsdel/økonomiplan

Hvordan mål og strategier i kommuneplanen skal følges opp gjennom tiltak og prioriteringer defineres gjennom kommuneplanens handlingsdel. Kommuneplanens handlingsdel gir grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planleggings- og samarbeidsoppgaver og konkretiserer tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer. Kommuneplanens handlingsdel utarbeides som en del av kommuneplanprosessen og vil bli vedtatt av kommunestyret samtidig som kommuneplanens samfunnsdel vedtas. Etter at kommuneplanens samfunnsdel med handlingsdel er vedtatt i kommunestyret, vil økonomiplanen inngå som en del av kommuneplanens handlingsdel og rulleres årlig jfr. kommunelovens bestemmelser.

Som et ledd i arbeidet med kommuneplanens handlingsdel, blir det utarbeidet politiske retningslinjer for arealbruken i kommunen. Retningslinjene, vedtatt i kommuneplanens samfunnsdel, skal være førende for revidering av kommuneplanens arealdel.

Planprogrammet

I henhold til plan- og bygningsloven § 11-13 skal det utarbeides et planprogram som grunnlag for arbeidet med kommuneplanen. Planprogrammet skal jfr. Plan og bygningslovens § 4 -1, gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, spesielt i forhold til grupper som antas å bli særlig berørt.

Forslag til planprogram sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn samtidig med varsling av planoppstart. Oppstart av planarbeidet varsles gjennom annonse i Helgelendingen samtidig som at planprogrammet legges ut til offentlig ettersyn på rådhuset og på kommunens webside. Forslag til planprogram behandles i planutvalget før det legges ut til offentlig ettersyn i minst seks uker. Etter en gjennomgang av innkomne uttalelser vil endelig planprogram vedtas av kommunestyret 14. desember 2017.

2. Utvikling av kommunens plansystem

Som et ledd i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel, ser Hattfjelldal kommune behov for å videreutvikle kommunens plansystem med vekt på plan som aktivt politisk/administrativt ledelsesverktøy, b.la. gjennom mere realistiske planer, bedre koblinger mellom planer og økonomi og gjennom strukturering, forenkling og færre planer.

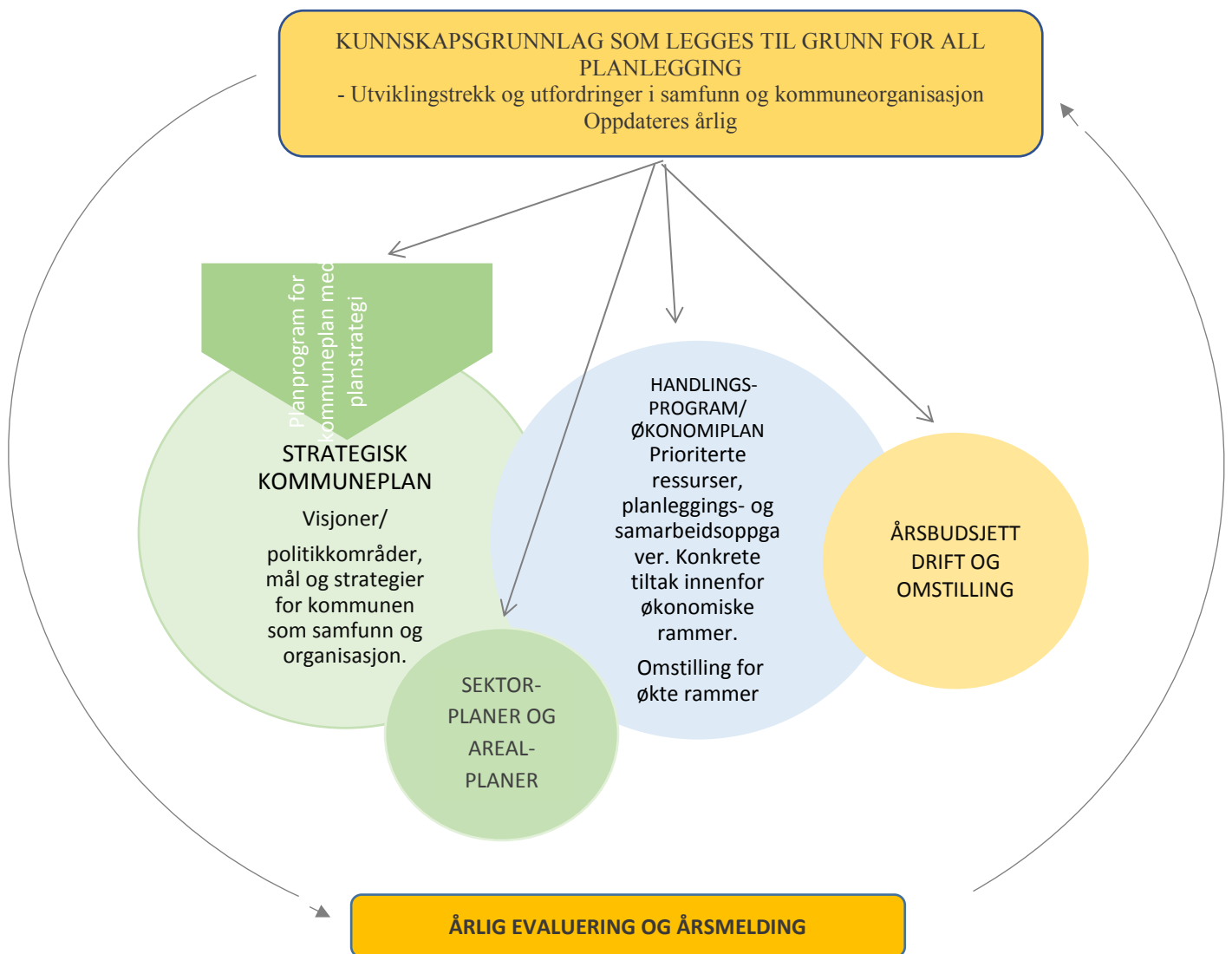
Det vurderes flere ulike tilnærminger i arbeidet med å utvikle plansystemet:

- *Rullering av kommuneplanens samfunnsdel synkroniseres med kommunal planstrategi*
Kommuneplanen skal, sammen med kommunal planstrategi rulleres i starten av ny valgperiode. Første rullering blir høsten 2019/våren 2020.
- *Et felles fakta,- kunnskaps,- og datagrunnlag for kommunens plan- og utviklingsarbeid*
Kunnskapsgrunnlaget (mulighets og utfordringsdokument for kommunen som samfunn og som organisasjon) legges til grunn for all planlegging i kommunen, men suppleres ved ulike former for sektorplaner/temaplaner. Kunnskapsgrunnlaget justeres hvert år i forbindelse med rullering av kommuneplanens handlingsdel/økonomiplan og årsmeldinger.
- *Realistisk planlegging gjennom tettere kobling mellom plan og økonomi*
Det legges opp til realistisk planlegging gjennom en tett kobling mellom kunnskapsgrunnlag, kommuneplanens samfunnsdel, sektorplaner og kommuneplanens handlingsdel/økonomiplan, budsjett og årsmeldinger. Det skal være en tydelig tråd mellom de ulike planene/plannivåene.
- *Kommuneplanens handlingsdel utarbeides i kommuneplanprosessen, og rulleres deretter årlig som kommuneplanens handlingsdel/økonomiplan.*
Mål og strategier i samfunnsdelen konkretiseres gjennom tiltak og prioriteringer i en 4-årig handlingsdel som utarbeides som en del av kommuneplanprosessen.
Økonomiplan skal inngå som en del av kommuneplanens handlingsdel og rulleres årlig jfr. kommunelovens bestemmelser. I kommuneplanens handlingsdel/økonomiplan konkretiseres det hvordan kommuneplanens mål og strategier gjennom tiltak, prioriteringer og ressurser skal følges opp de påfølgende år, innenfor kommunens økonomiske rammer. I årsmeldingen vurderes det om utviklingen går i ønsket retning.
- *Forenkling gjennom å vurdere alle eksisterende planer*
Det skal vurderes hvilke temaer det skal utarbeides sektorplaner for og om disse skal ha status som kommunedelplaner etter bestemmelsene i plan og bygningsloven.
Helse, folkehelse, oppvekst, samferdsel og næring er eksempel på temaer som må vurderes. Hver sektorplan skal ha en handlingsdel som revideres årlig, med innspill til kommuneplanens handlingsdel/økonomiplan. Det skal tas en gjennomgang av eksisterende planer med vurdering om noen av disse kan inngå som delområder i større sektorplaner. F.eks. er det et spørsmål rusplan, psykiatriplan og dementplanen kan inngå som temaer i helse og omsorgsplanen.

- Økt fokus på å utvikle plankulturen

Som en del av arbeidet med å utvikle kommunens plansystem som politisk/administrativt ledelsesverktøy satses det målretta med å utvikle plankulturen i kommunen med vekt på plan som et aktivt og levende arbeidsredskap, som legger føringer på arbeidet med å videreutvikle kommunen som samfunn og som organisasjon.

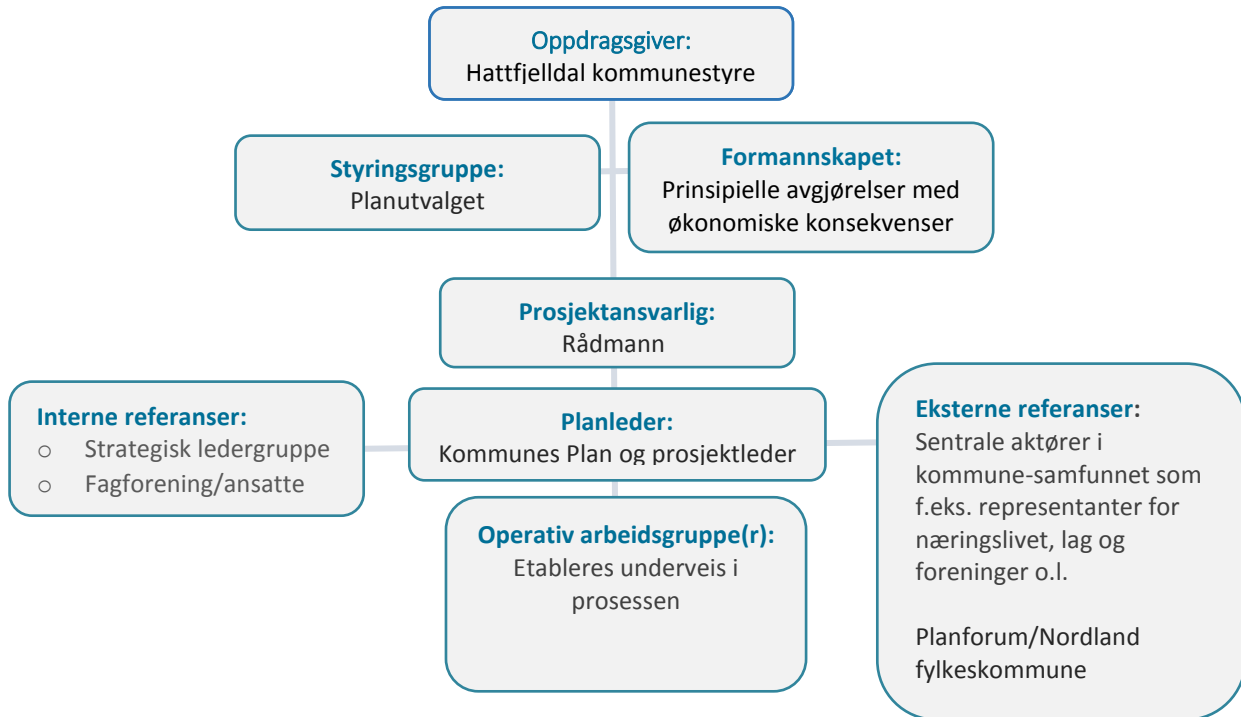
Figur (arbeidsutkast – diskusjonsgrunnlag) videreutvikling av plansystemet i Hattfjelldal kommune

4 års syklus	Årlig syklus	Kontinuerlig
Langsiktig og strategisk planlegging	Prioritering av tiltak og organisering	Gjennomføring av tiltak og endringer
Strategisk planlegging	Taktisk planlegging	Operativ planlegging
Plan- og bygningsloven	Kommuneloven	Kommuneloven m.m

3. Organisering av arbeidet

Arbeidet med å revidere kommuneplanens samfunnsdel med handlingshandlingsdel og videreutvikling av plansystemet til et politisk/administrativt ledelsesverktøy, betegnes som et utviklingsarbeid som det er hensiktsmessig å organisere som et prosjekt, med vekt på samspill, medvirkning og forankring.

De ulike rollene i prosessen:

- **Kommunestyret** som oppdragsgiver orienteres underveis i prosessen og fatter vedtak der det er hensiktsmessig.
- **Planutvalgets rolle** som styringsgruppe er å ta de strategiske beslutningene både i forhold til prosess og innhold, underveis i prosessen – spesielt relatert til definerte milepæler.
- **Formannskapets rolle** er å ta avgjørelser underveis i prinsipielle beslutninger, som har økonomiske konsekvenser.
- **Rådmannen** har som prosjektansvarlig ansvar for at framdriften holdes og kvalitetssikring av prosessen.
- **Kommunens Prosjekt og planleder** har det operative ansvaret. I praksis innebærer dette innkalling og ledelse av møter og workshops, samt være sekretær for prosessen og leder for arbeidsgruppe(r).
- **Arbeidsgruppe(r)** blir etablert etter behov underveis i prosessen
- **Strategisk ledergruppe** blir som intern referansegruppe jevnlig orientert underveis i prosessen og får en mulighet til å drøfte forslag og utkast. Strategisk ledelse vil få et lendeende ansvar i arbeidet med å utforme retningslinjer for det nye plansystemet i kommunen, hvor kunnskapsgrunnlag, kommuneplan, planstrategi, sektorplaner og handlingsdel/ økonomiplan inngår som sentrale elementer.
- **Eksterne aktører** kobles inn i prosessen gjennom ideverksteder, møter og andre medvirkningsprosesser. Det kan bli aktuelt å sette ned arbeidsgrupper i samspillet mellom kommunen som organisasjon og aktører fra kommunesamfunnet og kommunens omgivelser.

4. Planprosessen

Det legges opp til en planprosess med følgende hovedelementer:

- Det utvikles et kunnskapsgrunnlag i form av mulighets- og utfordringsdokument både for kommunen som samfunn og kommunen som organisasjon.
- En planprosess som gjennom medvirkning og involvering legger vekt på å skape felles forståelse for utfordringer og muligheter Hattfjelldal kommune står ovenfor, før visjoner, satsingsområder/politikkområder, langsiktige mål og strategier defineres. Selv om kommuneplanens samfunnsdel skal ha et solid politisk preg, skal det gjennom prosessforløpet opparbeides et tydelig eierforhold til kommuneplan i både i politisk og administrativ ledelse.
- Kommunens enheter involveres direkte i arbeidet med kommuneplanen. Tverrfaglig tilnærming basert på innspill og bidrag fra kommunens enheter med sine ansatte blir viktig i planarbeidet. Det er særdeles viktig at det politiske systemet deltar i planarbeidet og er delaktig i hele prosessen sammen med administrasjonen, slik at de får et eierforhold til kommuneplanen og kan gi retning for ønsket utvikling av kommunen.
- Som følge av prosessen med kommuneplanens samfunnsdel, vil også kommunens planstrategi, som definerer behovet for planer og utredninger, bli oppjustert og tatt inn i kommuneplandokumentet. Kommuneplanens samfunnsdel og planstrategi for Hattfjelldal kommune vil i framtiden begge rulleres i starten av hver valgperiode.
- Kommuneplanens handlingsdel skal utarbeides som en del av kommuneplanprosessen, for deretter å bli årlig rullert årlig som en del av arbeidet med økonomiplan i h.h.t kommuneloven. Handlingsdelen/økonomiplan gir grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planleggings- og samarbeidsoppgaver og konkretiserer tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer.
- Som en del av kommuneplanprosessen, skal det under rådmannens ledelse arbeides med å videreutvikle kommunens plansystem. Det vil bli spesielt lagt vekt på bedre koblinger mellom kunnskapsgrunnlag, kommuneplan, planstrategi, sektorplaner og realisering gjennom handlingsdel/økonomiplan. Det skal også være fokus på forenkling og hvilke planer det er behov for.
- Under rådmannens ledelse skal det som en del av kommuneplanprosessen arbeides systematisk med utvikling av plan- og utviklingskulturen i kommunen både i det daglige arbeidet med å utvikle kommunen og gjennom kompetanseheving.

Medvirkningsprosesser

Både i den nye plan- og bygningsloven og i formålsparagrafen i forslaget til ny kommunelov er prinsippet om medvirkning styrket. Hvordan medvirkningsprosessene skal legges opp, er imidlertid lite definert i lovverket, noe som innebærer at kommunen har frihet til å legge opp sine egne prosesser.

Det legges opp til målretta medvirknings og samspillprosesser for å stimulere til helhetstenking, økt samhandling mellom kommunen, frivillige organisasjoner, næringslivet, innbyggerne i arbeidet med å videreutvikle kommunen.

Det vil bli lagt opp til flere tilpassede medvirkningsopplegg knyttet de ulike fasen i planprosessen og til de ulike temaer og problemstillinger. Folkehelse, spesielt med fokus på barn og ungdom vil bli vektlagt i medvirkningsprosessen. Temamøter /workshops, gjestebud, involvering av ungdomsråd og elderråd er eksempler på medvirkningsopplegg.

Kommunen vil underveis i prosessen informere allmenheten om kommuneplanarbeidet gjennom kommunens hjemmeside, lokalavisen og sosiale medier.

Framdrift og prosessforløp

Nedenfor vises hovedtrekkene i planprosessen. I og med at det legges opp til en aktiv samspills- og medvirkningsprosess, må en ta høyde for det kan være aktuelt å endre prosessen underveis.

Aktivitet /framdrift	2017					2018												
	Høst					Vår			Høst									
Måned	J	A	S	O	N	D	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Prosessen med planprogrammet																		
Arbeidsutkast planprogram																		
Drøfting med planutvalget																		
Justert planprogram																		
1.gangs vedtak i planutvalget																		
Annonsering av oppstart																		
Planprogrammet legges på høring																		
Innspill vurderes – saksframlegg																		
Vedtak i kommunestyret																		
Felles fakta,-kunnskaps,- og datagrunnlag																		
Utarbeide felles fakta,-kunnskaps,- og datagrunnlag																		
Drøfting med strategisk ledergruppe																		
Foreløpig framleggplanutvalget																		
Framlegg i kommunestyret, evt. vedtak til orient.																		
Skisse til nytt plansystem for Hattfjelldal kommune – forhold kommuneplan /sektorplaner/økonomiplan																		
Skisse utarbeides fra adm.																		
Drøfting med politikerne /temadag																		
Retningsl. for nytt plansystem vedlegg k.plandokumentet																		
Retningslinjer for nytt plansystem vedtas av planutvalget																		
Kommuneplanprosessen																		
Forberedelser ideverksted																		
Ideverksted – oppnå fellesforståelse																		
Utarbeide oppsummeringsrapport																		
Valg av politikkområder/satsingsområder																		
Orientering kommunestyret																		
Orienterere deltakerne på ideverkstedet																		
Visjon og verdier som skal legges til grunn																		
Arbeid med mål og strategier – k.styret/adm.																		
Utforme retningslinjer for arealpolitikken?																		
Innspill på mål strategier kommune/lokalsamfunn																		
Utforming av plandokumentet inkl. justert planstrategi																		
Konkretisere handling og tiltak gjennom kommuneplanens handlingsdel/økonomiplan																		
1. vedtak i formannskap/kommunestyret																		
Planforslaget legges ut på høring																		
Høringsinnspill																		
Kommuneplan med handlingsdel vedtas i kommunestyret																		

	Politisk nivå
	Medvirkning
	Administrativt arbeid

5. Rammer for planarbeidet

5.1 Samråd med overordnede og regionale myndigheter, samt nabokommuner

Med samråd menes deltakelse og samarbeid med andre offentlige aktører, som statlige etater, fylkeskommunen og andre kommuner. Mange av disse kontaktflatene er regulert gjennom lovverket, ved offentlige høringer osv. Det skal legges godt til rette slik at andre kommunale og regionale myndigheter får god anledning til komme med innspill og kommentarer i kommuneplanarbeidet. Det vil være nyttig å samarbeide med andre kommuner og regionale myndigheter innenfor enkelt temaer og saker, der man enten har felles utfordringer, eller der man ser at det er hensiktsmessig å innlede samarbeid for å få et felles kunnskapsgrunnlag om sentrale utviklingstrekk og utfordringer i kommunene.

Fylkeskommunen tilbyr veiledning gjennom småsamfunnsprosjektet og det regionale planforumet. Det bør på et tidlig stadium etableres et samarbeid med planforumet, hvor statlige og regionale aktører deltar sammen med kommunen.

5.2 Nasjonale føringer med betydning for kommuneplanen

Hvert fjerde år utarbeider regjeringen et dokument med nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Dette inngår som en formell del av plansystemet. Dokumentet skal bidra til at planleggingen i fylker og kommuner tar opp viktige utfordringer i samfunnsutviklingen, og dokumentet skal legges til grunn for utarbeidelsen av planer i kommunene.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging ble fastsatt ved kongelig resolusjon 12. juni 2015. Forventningsdokumentet fremhever tre områder:

- **Gode og effektive planprosesser**

Med forenklet plan- og bygningslov skal planleggingen av bolig, næring og samferdsel effektiviseres. Kommunene skal ha fokus på gode medvirkningsprosesser, bruk av regionalt planforum, oppdatert kunnskapsgrunnlag, effektiv saksbehandling og bruk av digitalt planregister.

- **Bærekraftig areal- og samfunnsutvikling**

Kommunene skal ha fokus på energieffektivisering, risiko- og sårbarhetsanalyse med spesiell oppmerksomhet på naturfarer og klimaendringer, identifisering og ivaretagelse av viktige verdier knyttet til naturmangfold, landskap, friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø og tilrettelegging for næringsutvikling/areal med hensyn til en samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.

- **Attraktive og klimavennlige by- og tettstedsområder**

Kommunene skal ha fokus på tilrettelegging for tilstrekkelig og variert boligbygging, samt økt bruk av sykkel og gange i dagliglivet og tilrettelegge for fysisk aktivitet gjennom sikring av sammenhengende grønne strukturer til lek, idrett, rekreasjon og nærfriluftsliv. En større andel eldre betyr at det bør legges til rette for at flest mulig kan bo hjemme og klare seg selv i hverdagen. Ved å skape felles møteplasser og legge til rette for deltakelse i sosiale og kulturelle aktiviteter, kan planleggingen bidra til integrering og tilhørighet for alle befolkningsgrupper.

Oppsummert kan man si at departementet i større grad vektlegger et helhetlig samfunnsperspektiv i kommuneplanleggingen enn tidligere nasjonale signaler. Klima, folkehelse, boligsosiale spørsmål og liknende forutsettes å få større betydning i kommuneplanarbeidet og i annet overordnet planarbeid i kommunen. De nasjonale forventninger skal være retningsgivende, men ikke bestemmende, og skal bidra til at planleggingen blir mer målrettet og ikke mer omfattende enn nødvendig.

5.3 Regionale føringer med betydning for arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel

Fylkesplan for Nordland: «Mitt Nordland – mi framtid» 2013-2025 har tre målområder;

- **Livskvalitet – et aktivt og inkluderende samfunn**

Alle i Nordland skal ha mulighet til å kunne utvikle sine evner, ferdigheter og interesser og innbyggerne skal ha gode levekår. Noen av strategiene for å følge opp dette er å ha en god boligpolitikk, styrke barnehage, skoler og arbeidsplasser til helsefremmende arenaer og inkludere tilflyttere og innvandrere slik at de blir aktive samfunnsdeltakere.

- **Livskraftige lokalsamfunn og regioner**

Et samfunn som preges av mangfold, entusiasme og kreativitet. Nordland skal bli attraktivt og det omfatter både fysiske, sosiale, kulturelle, økonomiske og andre ressursmessige faktorer. Det er et mål at Nordland skal ha attraktive og funksjonelle lokalsamfunn og regioner og at befolkningen skal ha tilgang til fleksible og robuste utdanningstilbud.

- **Verdiskaping og kompetanse**

En visjon om et nyskapende Nordland der man kan omstille seg i takt med omgivelsene. Det er et mål om økt kompetanse og forsknings- og utviklingsaktivitet og befolkningen i Nordland skal ha tilstrekkelig og kompetent arbeidskraft. Nordland skal også ha et konkurransedyktig, innovativt og bærekraftig arbeids- og næringsliv.